

AZ UNESCO NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI KIADVÁNYAI

Az UNESCO munkájában kezdettől fogva a nevelés és az oktatás ügye állt az előtérben, különösen azóta, hogy ezt a témát a kétéves programokban külön ki is emelték. Jelenleg nem az a célunk, hogy a Szervezet e téren kifejtett szerteágazó tevékenységét akárcsak vázlatosan is ismertessük, hanem az, hogy a nevelés, az oktatás és a népművelés területén kibocsátott UNESCO-kiadványokról adjunk áttekintést. Csak áttekintésről van tehát szó és nem teljességre törekvő bibliográfiáról, hiszen a huszonöt év alatt megjelentetett anyag nagy mennyisége ezt nem engedné meg. Ugyanakkor mégsem mellőzhető a múlt, hiszen egyes alapvető könyvek ma is időszerűek, másrészt pedig a könyvkiadási politika változásai egyben az UNESCO működésében bekövetkezett módosulásokat is tükrözik.

Összeállításunk válogató, annotált bibliográfia: egyes kiadványokat részletesen ismertetünk, másokra csak röviden utalunk, ismét másokat csak mint egy-egy sorozat tagjaiként említünk. Az anyag csoportosítása is alkalmi jellegű: a kézikönyvekkel, címtárakkal kezdjük, majd az írástudatlanság elleni küzdelemmel, az alafokú oktatással, az iskolán kívüli és felnőttoktatás népművelési kérdéseivel folytatjuk. Külön fejezetben ismertetjük a nemzetközi megértéssel foglalkozó kiadványokat. Ezután következik a középfokú, felsőfokú és szakoktatás fejezete. Önálló csoportba kerültek az utóbbi években oly fontosá lett neveléstervezési kiadványok, ugyanígy a pedagógiai-módszertani anyag is. Végül, külön csoportba soroltuk a nevelés- és oktatásügyi folyóiratokat.

Csak a szoros értelemben vett UNESCO-kiadványokat említjük, a más kiadóknál, támogatással megjelenteket nem. Kivétel csupán a genfi Nemzetközi Nevelésügyi Iroda (BIE), amely ma már az UNESCO szerves része. A címléírást is a lehető legegyszerűbb, csak a szerzőt, a címet, a megjelenés évét és a terjedelmet közöljük, elhagyva a mindenkor azonos megjelenési hely: Párizs említését.

I. KÉZIKÖNYVEK, CÍMTÁRAK, ÉVKÖNYVEK

I. Általános kézikönyvek

World survey of education. L'éducation dans le monde.

- Vol. I. Handbook of educational statistics. 1955, 946 l.
Organisation et statistiques. 1955, 1006 l.
- Vol. II. Primary education. 1958, 1387 l.
L'enseignement du premier degré. 1960, 1445 l.
- Vol. III. Secondary education. 1961, 1482 l.
L'enseignement du second degré. 1963, 1628 l.

A világ oktatásügyének rendszeres összefoglalása külön angol és külön francia nyelvű kötetekben. A sorozat ma is alapvető forrásmű: bármely ország oktatásügyének tanulmányozásához az első segédeszközt jelenti. Az első kötet általános helyzetképet adott a legfontosabb jogszabályokról, az oktatásügyi szervezetről, a költségvetésről, diagrammokkal, statisztikai táblázatokkal és bibliográfiával kiegészítve. A második kötet az alapfokú, a harmadik kötet a középfokú, a negyedik kötet pedig a felsőfokú oktatás helyzetét foglalta rendszerbe. Mind-egyik kötet általános részzel kezdődik, amelyben az adott oktatási forma kb. öt évre terjedő világfejlődésének és tendenciáinak összefoglalását találjuk, majd az ország-fejezetek következnek e főbb címekre bontva: történeti háttér, oktatáspolitikai elvek, oktatási közigazgatás, az oktatási ág szervezete, vizsgarendszer, tanerőképzés, a főbb problémák és irányzatok, statisztikai táblázatok, diagrammok és bibliográfiák.

International guide to educational documentation. 1955—1960. 1963, 700 l.

Guide internationale de la documentation pédagogique. 1955—1960. 1964, 753 l.

Az oktatás- és nevelésügyi adatforrások máig időszerű kézikönyve, mely tagállamok szerint sorolja fel a legfontosabb bibliográfiákat, kézikönyveket, az annotációkkal kísért alapvető oktatásügyi jogszabályokat. Ez a kézikönyv is ad vázlatot az egyes országok oktatásügyi igazgatásáról, szervezetéről, és közli, az illető ország legfontosabb e témákra vonatkozó szakirodalmának jegyzékét is.

International directories of education. Répertoires internationaux d'éducation. Repertorios internacionales de educación.

Ez a sorozati címe az alábbi öt kötetnek, amelyek néhány fontos szakterületen adnak eligazítást, szintén országok szerinti csoportosításban:

Teachers' associations. Associations d'enseignements. Asociaciones de personal docente. 1961, 127 o. Az új kiadás 1971-ben jelent meg. Az oktatószemélyzet különféle szervezetei, egyesületei, társaságai, valamint szakszervezetei címeikkel és főbb adataikkal.

Educational publishers. Éditeurs scolaires. Editores de publicaciones pedagógicas. 1962, 139 ol. Az oktatási, nevelésügyi kiadók és vállalatok jegyzéke.

Educational periodicals. Revues pédagogiques. Revistas pedagógicas. 1963, 259 l. A pedagógiai folyóiratok (cím, kiadó, szerkesztőség, példányszám stb.) címtára.

Adult education. Éducation des adultes. 1966, 154 l. Az iskolán kívüli népművelésben és a felnőttoktatásban résztvevő vagy érintett szervek és intézmények címjegyzéke.

Special education. Éducation spéciale. 1967, 142 l. A fizikailag vagy szellemileg hátrányban levő gyermekek és felnőttek oktatásával foglalkozó szervek, intézmények, iskolák, társadalmi szervezetek címtára.

Educational planning: a directory of training and research institutions. 1964, 90 l. Második bővített kiadás: 1968, 235 l.

A nevelés tervezésével és szervezésével, valamint a rokon szakterületekkel foglalkozó nemzeti és nemzetközi intézmények repertórium, összesen 36 ország 130 intézményének legfontosabb adatai.

International directory of music education institutions. Répertoire international des institutions d'éducation musicales. 1968, 115 l.

A zenei oktatási és kutatási intézetek, zenei versenyek és fesztiválok központi irodái, a hangszergyűjtemények és múzeumok, a zenei egyesületek és szövetségek, továbbá a zenei folyóiratok címtára, országok szerinti csoportosításban.

Programmed instruction. An international directory. L'enseignement. programmé. Un répertoire international. 1967, 189 + XII l.

A programozott oktatással, oktatógépekkel foglalkozó nemzeti központok, intézmények és kiadványok felsorolása országokként.

UNESCO handbook of international exchanges. Echanges internationaux. Répertoire de l'UNESCO. Intercambios internacionales. Repertorio de la UNESCO. Spravocnik Junesko po mezdunarodnym obmenam. 1967, 1102 l.

Bár ez nem nevelésügyi kézikönyv, hanem a nemzetközi kapcsolatok általános, nagy összefoglaló címtára, mégis megemlítjük, mert az egyes tagállamok összes fontos közoktatásügyi, közművelődési, kulturális minisztériumainak, az akadémiáknak és más művelődési szerveinek és intézményeinek adatait is megtaláljuk benne.

2. A Nemzetközi Nevelésügyi Iroda évkönyvei

A Genfben működő Nemzetközi Nevelésügyi Iroda (BIE, Bureau International d'Éducation, International Bureau of Education) az UNESCO-nál régebbi szervezet, munkássága a nemzetközi oktatásügyben igen jelentős. Ma már az UNESCO egyik intézményének számít, ezért iktattuk éves kiadványait is ide, míg a többi, újabban megjelent BIE-kiadványról a maguk helyén lesz szó.

International yearbook of education. Annuaire international de l'éducation.

Ezzel a címmel 1938 óta máig 31 évkönyvet adott ki a BIE. Az egyes kötetek a rövid általános rész és bevezető után 90—100 ország oktatásügyi jelentéseit tartalmazzák az előző egy vagy két év helyzetéről: az oktatás igazgatása, jogszabályai, jogi, szervezeti felépítése, pénzügyi forrásai, az előző időszakhoz képest bekövetkezett változások, továbbá a tantervek és oktatási módszerek vázolata, a tanerőkkel való ellátottság, az iskolán kívüli oktatás ügye stb. Az 1970-ben kiadott XXXI. kötettől kezdve lényeges változást vezettek be: az adatokat egyes problémák, irányzatok köré csoportosítják. E kötet végén oktatásügyi világstatisztika található.

International Conference on Public Education. Conférence internationale de l'Instruction publique.

A BIE harminc év óta megrendezi nevelésügyi konferenciáját, amelyekről a fenti című összefoglaló jelentéseket adják ki. A résztvevő országok e konferenciákra beszámolókat állítanak össze az előző konferencia óta bekövetkezett fontosabb fejleményekről, és választ adnak a konferencia egy-egy központi témájával kapcsolatban hozzájuk intézett kérdésekre. Ezek a kötetek a központi téma fő referátumait tartalmazzák, amelyek egyébként önálló kiadványok formájában is megjelennek (pl. egészségügyi oktatás, tanerőhiány, a pedagógiai kutatások helyzete, neveléstervezés stb.)

Annual educational bibliography of the International Bureau of Education. 1969, 218 l.

Bibliographie pédagogique annuelle du Bureau International d'Éducation. 1969, 232 l.

A BIE genfi könyvtárába 1967 és 1968 folyamán beérkezett és állományba vett pedagógiai munkák ETO-rendszerbe foglalt jegyzéke, amely a benne felsorolt anyag gazdagságánál fogva bibliográfiaként is hasznosítható forrásműnek számít.

Recommendations 1934—1968. International conferences on public education. 1970, 376 l.

A BIE által 1934 óta rendezett nevelésügyi konferenciák határozatainak gyűjteménye.

3. Ösztöndíjak, diákcserek

Study abroad. Études à l'étranger. Estudios en el extranjero.

Az UNESCO egyik legtöbbet forgatott népszerű kézikönyv-sorozata, melynek első kötete még 1948-ban jelent meg, 1969-ben viszont már a tizennyolcadik. A legújabb kötet 660 oldalon az 1970/71. és az 1971/72. tanévre vonatkozóan 129 országról ad tájékoztatást. Az általános részben az ösztöndíjakra és a külföldi tanulmányutakra vonatkozó legfontosabb tudnivalókat sorolja fel, majd az egyes ország-fejezetekben a felajánlott tanulási lehetőségeket, az ösztöndíjak rendszerét, a tanfolyamok adatait, helyét, idejét, az igénybevétel módjait, a szervező hatóságok címeit stb. közli.

Vacations abroad. Vacances à l'étranger. Vacaciones en el extranjero.

Ez a sorozat ugyancsak régi, első kötete 1949-ben jelent meg. A Study abroad sorozattól főleg az különbözteti meg, hogy ebben csak a nyári kurzusok, nyári egyetemek, táborozások és általában a rövid és könnyebb műfajú külföldi tanulmányi lehetőségeket teszik közzé, ugyancsak országonként. Az 1970-ben kibocsátott XIX. kötetben 54 ország mintegy 500 intézményének adatait találjuk.

Teaching abroad. 1966, 110 l.

Le personnel enseignant à l'étranger. 1966, 122 l.

Ezzel a címmel már 1953—1958 között is megjelent egy tíz füzetből álló sorozat, amely a külföldi tanítási lehetőségeket sorolta fel. A fent jelzett kötetet az UNESCO a BIE-vel közösen adta ki, és benne összehasonlító tanulmányt találunk a külföldre menő, vagy onnan jövő tanárok jogi, anyagi, szociális helyzetéről, mind a küldő, mind pedig a fogadó ország szempontjából. A tanulmány alapjául szolgáló felmérés 80 országra terjedt ki.

4. Oktatásügyi statisztika

UNESCO statistical yearbook. Annuaire statistique de l'UNESCO.

E mű az UNESCO évenként kiadott vaskos kulturális világstatisztikája, legfőbb fejezeteiben a tagállamok oktatásügyi adatait, részletes statisztikai táblázatait tartalmazza. A legáltalánosabb tájékozódást tehát legegyszerűbben ezekből a táblázatokból lehet nyerni a következő témakörökben: a kötelező oktatás rendszere, a beiskolázottak száma, a diákok és tanérek száma alsó-, közép- és felsőfokon stb. A legutóbbi kötet 1969-ben jelent meg 660 oldal terjedelemben. (Itt említjük meg, hogy 1956 és 1962 között *Current school enrolment statistics. Statistiques*

des effectifs scolaires címmel 9 füzetben át közölték a beiskolázási adatokat a világ minden részéből, de a sorozatnak ezt a feladatát később más kiadványok vették át.)

Az oktatás- és nevelésügyi statisztika módszereire nézve az UNESCO már 1958-ban, a 10. közgyűlésen egy nemzetközi ajánlást fogadott el (címe: *Recommendation concerning the International Standardization of Educational Statistics*), amelyet azóta az államok hosszú sora fogadott el. Hasonló célú volt az 1961-ben megjelentetett *Manuel des statistiques de l'éducation* című 255 oldalas kiadvány.

Edding, F.: *Methods of analysing educational oullay*. 1966, 70 l.

A nevelés- és oktatásügyre vonatkozó statisztikai költségszámítások és rentabilitás-vizsgálatok, a szakértőhiány problémái és javaslatok a helyzet javítására.

A *Statistical reports and studies* sorozatban jelentek meg:

LIN, A.: *Estimating future school enrolment in developing countries*. 1966, 156 l. (a fejlődő országok beiratkozó tanulójának várható statisztikája); KENDALL, W. L.: *Statistics of education in developing countries*. 1968, 88 l. (a statisztikai adatok gyűjtésének, rendszerbe foglalásának és értékelésének egyszerű módszereiről, elsősorban a fejlődő országok, illetőleg azok oktatási igazgatásával foglalkozó szervei, minisztériumai számára); EDDIG, F.: *International developments of educational expenditure 1950—1965*. 1969, 121 l. (összehasonlító tanulmány e 15 év alatti nevelésügyi költségvetésekről.)

II. ALAPFOKÚ OKTATÁS ÉS NÉPMŰVELÉS

Ebben a fejezetben foglaljuk össze az írástudatlanság elleni küzdelem anyagát; az alapfokú és elemi oktatás kiadványait, továbbá ide soroltuk az iskolán kívüli oktatás és a felnőttoktatás irodalmát is. Bevezetőként azokat a sorozatokat is itt említjük, amelyek egyes kötetekben és füzetekben nem kizárólag ebbe az alapkategóriába tartozó témákat dolgoztak ugyan fel, de túlnyomó részük mégis idetartozó kérdésekkel foglalkozott. E sorozatok egy kivételével már megszűntek.

1. Vegyes sorozatok

Educational missions. Missions à but éducatifs.

A háború utáni években az UNESCO az ENSZ más szerveivel együtt missziókat küldött a távolkeleti országokba az ottani népművelési helyzet és a tennivalók felmérése céljából. A sorozatban kibocsátott hat kötet a küldöttek jelentéseit tartalmazza.

Studies on compulsory education. Études sur la scolarité obligatoire.

1951-től 1956-ig 16 kötet jelent meg ebben a sorozatban, törzsanyaga a legjelentősebb európai országok kötelező oktatási rendszerét ismerteti, példaként a fejlődő országok számára.

Monographs on fundamental education. Monographies sur l'éducation de base.

1950-től 1959-ig 12 kötet foglalkozott az alapfokú oktatás, a falvakban folyó egészségügyi oktatás, a bennszülött nyelveken folyó tanítás módszereiről. Ebben a sorozatban jelent meg az első nagyszabású felmérés az analfabetizmus világ-helyzetéről.

Educational studies and documents. Études et documents d'éducation.
(Korábbi sorozat-címe: Occasional papers in education. Documents spéciaux d'éducation)

E sorozat tartalmazza a legbőségesebb anyagot a megszüntek közül: 1953—1965 között 53 füzet jelent meg, igen változatos tartalommal, átlagosan 40—70 oldalas terjedelemben. Az oktatás- és nevelésügy valamennyi területéről találunk itt anyagot, pl. a felnőttoktatás és népművelés egyes országokban levő helyzetéről, a nők oktatásának egyes helyeken még fennálló nehézségeiről, az audiovizuális oktatás új módszereiről, az oktatásnak a tömegtájékoztatási eszközkel való terjesztéséről stb. Számos pedagógiai terület szakbibliográfiája is megjelent a sorozatban, sőt kézikönyv-szerű, referens céllal készített nemzetközi címtárak is (pl. *Education clearing houses and documentation centres* 1957-ből, vagy *Education documentation centres in Western Europe* 1963-ból stb.), ezeknél azonban frissebb adatok is megjelentek azóta, ahogy az a „Kézikönyv”-fejezetből látható.

Monographs on education. Monographies sur l'éducation.

1950—1955 között ez a sorozat *Problems in education. Problèmes dans l'éducation* címmel jelent meg 11 kötetben a következő témakörökből: a háború után otthontalanná vált gyermekek problémái, a felnőttoktatás alapvető kérdései a háború utáni Európában, a tanerők képzésének helyzete a nyugati világban, a higiénia tanítása, a modern nyelvek oktatása stb. Az 1961 óta a fenti új címmel folytatódó sorozat a jugoszláviai népművelésről, a szovjet politechnikai oktatásról, a felnőttoktatás új irányairól, az audio-vizuális oktatás lélektani problémáiról és a középfokú műszaki oktatásról bocsátott ki köteteket. Az utolsó kötet 1968-ban jelent meg, a sorozat tehát még folytatódhat.

Manuals on adult and youth education. Guides pratiques pour l'éducation extrascolaires.

Az öt kötet a következő témákkal foglalkozott: A filmek felhasználása az oktatásban (1959), módszertani tanácsok az elemi tankönyvek szerkesztéséhez (1961), szerkesztési tanácsok olyan olvasókönyvek készítéséhez, amelyeket az írást-olvasást most tanuló felnőttek számára állítanak össze (1963), az afrikai népművelés tervezése és szervezése (1965), alapfokú oktatás és népművelés a fejlődő országokban (1966).

2. Az analfabetizmus elleni harc

Mint ismeretes, a világ népességének mintegy kétharmada ma sem tud írni és olvasni. Az UNESCO kezdettől fogva harcol ez ellen, váltakozó erősséggel és váltakozó eredménnyel. Az utóbbi években különösen nagy erőket koncentrált erre a feladatra, ami az idevonatkozó kiadványok nagy számában is tükröződik.

A korábbi brosrák még általános tartalmúak [*Man against ignorance. Les hommes contre l'ignorance* (1953); GREENOUGH: *Africa calls . . .* (1961), FAHERTY: *In human terms. UNRWA-UNESCO Arab refugee schools* (1959), *Asia, Arab-States, Africa. Education and progress* (1961) stb.]

A fejlődő világban és különösen Afrikában uralkodó rendkívül súlyos helyzetre a tropikus Afrika oktatásügyi minisztereinek 1960-i addis-abebai konferenciája hívta fel a figyelmet (az idevonatkozó jelentés száma: ED/174). 1961-ben egy szélesebb körű addis-abebai konferencia feltárta az egész afrikai nevelésügyi helyzetet és megfogalmazta a legfontosabb tennivalók programját (ED/180, 181). 1962-ben az ázsiai államok oktatásügyi miniszterei az ún. Karachi-tervet dolgozták ki, amely Ázsiában hirdette meg az analfabetizmus elleni harcot (ED/192).

Megalakult az írástudatlanság elvi kérdéseivel foglalkozó szakértő bizottság,

amely 1964-től főleg Párizsban sűrűn tanácskozott (ED/204, 220, 229, ED/MD/5, 6).

Még nagyobb lendületet adott a világméretű küzdelemnek a közoktatásügyi miniszterek 1965-i teheráni konferenciája, amely kifejezetten e témával foglalkozott. A zárójelentés 93 oldalon ED/217 számmal jelent meg. Az alfabetizáció problémáival foglalkozott az 1964-i abidjani (ED/203, 205), az 1965-i alexandriai (ED/212) és az 1966-i caracasi (ED/224) konferencia is.

BURNET, Mary: *ABC of literacy*. 1965, 64 l.

Ennek a brosúrának az volt a célja, hogy a nagyközönséget tájékoztassa az írástudatlanság elleni harc alapvető céljairól és elveiről.

An Asian model of educational development. Perspectives for 1965—1980. 1966, 126 l.

Modèle de développement de l'éducation. Perspectives pour l'Asie, 1965—1980. 1967, 136 l.

Az említett Karachi-terv végrehajtásáról számol be.

Literacy. A newsletter.

Alphabetisation. Notes et nouvelles.

Ezzel a címmel először 1967. szeptember 8-án, „az írástudatlanság elleni harc nemzetközi napján” bocsátottak ki röplapot, majd ugyenezen a napon 1968-ban és 1969-ben is. Ez a kis kiadvány a kampány friss híreit tartalmazza és bizonyára folytatódni fog. Ugyanezzel a címmel 1967 szeptemberében egy összefoglaló, 74 oldalas brosúra is megjelent, amely felsorolja az érintett tagállamok ünnepi megemlékezéseit, és áttekinti a teheráni konferencia óta lefolyt akciók addigi eredményeit.

Illiteracy and human rights. 1968, 15 l.

L'analphabétisation et les droits de l'homme. 1968, 14 l.

1968 az Emberi Jogok Éve volt, ebből az alkalomból e kiadványban a két összekapcsolódó témát fejtegették.

Functional literacy: Why and how (UNESCO and its programme). 1970, 39 l.

1969-ben szakértői értekezletet hívtak össze Párizsban, amely megvitatta az alfabetizációs világprogram addigi eredményeit. A brosúra a benyújtott referátumok szövegeit tartalmazza.

Literacy 1967—1969. Progress achieved in literacy throughout the world. 1970, 113 l.

Fontos és széles körű áttekintés az analfabetizmus világhelyzetéről, számos összefoglaló táblázattal. A kiadvány a Nemzetközi Nevelésügyi Év alkalmából jelent meg.

PHILIPS, H. M.: *Literacy and development*. 1970, 55 l.

Ezt a füzetet ugyancsak a Nemzetközi Nevelésügyi Év alkalmából adták ki, főként azzal a céllal, hogy áttekintést adjanak az alfabetizáció és egy adott ország gazdasági fejlődése közötti szoros összefüggésről.

3. Felnőttoktatás, népművelés

E témakörben számos kiadvány látott napvilágot, sok közülük azokban a sorozatokban jelent meg, amelyeket a korábbi fejezetekben már megemlítettünk anélkül, hogy az egyes köteteket részletesebben megneveztük volna. De sok az önállóan, sorozaton kívül megjelent mű vagy kisebb tanulmány is. Gyakran került sor e témakörben különféle szintű és célú konferenciák, szemináriumok, szakértői értekezletek rendezésére. Mindezekből az alábbi kiadványokat említjük:

International directory of adult education. 1953, 372 l.

Répertoire international de l'éducation des adultes. 1953, 372 l.

Ez tulajdonképpen kézikönyv, de ma már elavult, ezért nem említettük a Kézikönyv-fejezetben. Az iskolán kívüli népművelés adatait tartalmazza országonként.

Deuxieme conférence mondiale sur l'éducation des adultes: 1963, 51 l.

Fontosságánál fogva említést érdemel, bár már régebbi kiadvány. A konferenciát Montréalban tartották, eredményeire ma is hivatkoznak még.

Literacy and education for adults. 1964, 179 l.

Alphabétisation et enseignement des adultes. 1964, 198 l.

Ez volt az 1964-ben Genfben tartott 27. Nemzetközi Közoktatásügyi Konferencia egyik fő témája. 1965-ben a kötethez külön pótlás jelent meg, mert az eredeti kötetből több ország helyzetjelentése kimaradt.

Itt említjük meg a Santiago de Chileben 1966-ban rendezett regionális szemináriumot, amelyen az UNESCO az ENSZ latin-amerikai gazdasági bizottságával együtt felmérte az oktatásra fordítható beruházások nagyságát és ennek kihatásait (SHC/6).

Egy példa azon brosrúrák közül, amelyekben az UNESCO az alapvető ismeretek, az elemi szakmai és az általános mezőgazdasági tudnivalók összekapcsolt oktatására hívta fel a figyelmet: MALASSIS: *Economic development and the programming of rural education.* 1966, 59 l.

A felnőttoktatás terén igen nagy szerepe van a rádióknak és a televízióknak, különösen a fejlődő országokban. Sok kiadvány foglalkozik az idevonatkozó kísérleti programokkal és az elért eredményekkel. Így például *Adult education and television.* 1966, 143 o., amely Kanada, Csehszlovákia és Japán tapasztalatait hasonlítja össze.

Hasonló témákkal foglalkoznak a következő kiadványok is:

La télévision rurale au Japon. 1961.

An African experiment in radio forums for rural development. 1968.

Social education through television. An All-India Radio pilot project. 1963.

Television and the social education of women. 1967.

HODGKINSON, A. W.: *Screen education.* Teaching a critical approach to cinema and television. 1964.

Radio and television in the service of education and development in Asia. 1967.

További kiadványok a népművelés köréből:

SCHRAMM, W.: *Communications satellites for education, science and culture.* 1968, 23 l.

Az úrkutatással összefüggő brosrúra: hogyan lehet a mesterséges holdakat a nevelés, a tudományok terjesztése, a kultúra szolgálatában felhasználni.

STEVENS, R. A.: *Out-of-school science activities for young people.* 1969, 129 l.

Az iskolán kívüli tudományos tevékenység kézikönyve: klubok, műkedvelő körök, kiállítások, táborok, találkozók, múzeumok, természetvédelem és az önképzés különböző módszerei és eszközei.

LOVERIDGE, A. J.: *Preparing textbook manuscripts.*

A guide for authors in developing countries. 1970, 71 l.

Brosúra a fejlődő országokban működő UNESCO-szakértők számára arról, hogy melyek a tankönyv-készítés legjobbnak vélt, legkorszerűbb módszerei.

LENGRAND, P.: *An introduction to lifelong education.* 1970, 98 l.

A Nemzetközi Nevelésügyi Év kapcsán kiadott könyv az élet végéig tartó művelődés, tanulás folyamatáról, az önképzés mélyebb értelméről és fontosabb állomásairól.

4. A tanerők helyzete

A tanerők hiányának problémáit első ízben átfogó formában a Nemzetközi Nevelésügyi Iroda vitatta meg. Ennek anyagát ádták közre a következőkötetben:

Shortage of primary teachers. 1963, 191 l.

La pénurie de personnel enseignant primaire. 1963, 198 l.

A BIE következő kiadványa a kérdés társadalmi és gazdasági vetületét is vizsgálat alá vette:

The sortage of secondary school teachers. 1967, 181 l.

Az arab országok, s főként a palesztinai menekültek tanárképzésének előmozdítására az UNESCO intézetet létesített Beirutban. Erre vonatkozóan két fontosabb kiadvány jelent meg:

Building for the UNRWA/UNESCO education and training programme.

Les constructions du programme UNRWA/UNESCO d'enseignement général et professionnel. 1968, 67 l.

A tanerők továbbképzésével foglalkoztak az *Inservice training for primary teachers.* 1962, 173 l.; és a *Le personnel enseignant à l'étranger.* 1966, 122 l. című genfi kiadványok.

A tanerők gyorsított kiképzésének afrikai problémáit tárgyalja a *Practical guide to in-service teacher training in Africa.* Establishment, execution and control of training programmes. 1970, 81 l.

A szóban forgó témával kapcsolatban rendezett szakértői értekezletek közül különösen fontos volt az *Expert Committee on teacher education for primary and general secondary schools* 1967 decemberében rendezett párizsi ülése (ED/CS1777/6, és itt említjük az általános oktatás tananyagának kérdéseivel foglalkozó 1968. évi moszkvai ülés dokumentumát is (*Meeting of experts on curriculum of general education*, ED/CS/4/11).

5. Nemzetközi megértésre nevelés, küzdelem a diszkrimináció ellen

A címben jelzett feladatok magától értetődő részei az UNESCO programjának. Ismeretes, hogy a nemzetközi megértésre való nevelésben fontos szerepet játszanak az ún. asszociált iskolák. A diszkrimináció még ma is élő probléma: a világ számos országában küzdeni kell még azért, hogy a lányok és asszonyok is hozzájussanak a tanulás lehetőségeihez. Sokféle okoz súlyos problémákat a vallási és a faji megkülönböztetés is.

Towards world understanding.

Vers la compréhension internationale.

Ez a sorozat 1949—1956 között jelent meg 12 füzetben a következő témakörökben:

1. Az ENSZ-re és intézményeire vonatkozó ismeretek tanítása.
2. Tanítók és tanárok képzése a nemzetközi megértésre.
3. A nemzetközi megértés ismereteinek válogatott bibliográfiája.
4. Az ENSZ és a nagyközönség.
5. A 12 évesnél alacsonyabb korúak osztálya.
6. Az otthon és a környezet hatása a 13 évnél fiatalabbakra.
7. Néhány jótanács a földrajz tanításához.
8. Az emberi jogok általános deklarációja.
9. Módszertani tanácsok a történelem tanításához.
10. A földrajztanítás módszertani kézikönyve.
11. A történelemkönyvek és a nemzetközi megértés ügye.
12. A bélyegek világműve útja.

Ugyanebben a témakörben később is megjelent több brosúra:

A tankönyvek korrigálása a megértés szolgálatában (1949).

A munkások és a nemzetközi megértés ügye (1954).

A nemzetközi megértésre való oktatás példatára iskolai használatra (1959).

Az ENSZ-ről és intézményeiről szóló ismeretek oktatása (1959).

Az asszociált iskolákról szóló fontosabb kiadványok:

International understanding at school. 1965 és 1967, 109 l.

La compréhension internationale à l'école. 1965 és 1967, 119 l.

1968-ban egyszer, 1969-ben pedig két ízben terjedelmes körlevelet küldtek szét az UNESCO asszociált iskoláihoz, amelyek pedagógiai útmutatást adtak a nemzetközi szervezetekről szóló oktatás, más népek megismerésének ügye és általában a nemzetközi megértés kérdéseihöz:

International understanding at school. A circular.

1968, 60 l. és 1969, 73 l. és 42 l.

La compréhension internationale à l'école. Circulaire.

1968, 68. l. és 1969, 81 l. és 49 l.

További, e témakörbe tartozó fontosabb kiadványok:

DAVIES, T. T.: *Teaching about the Orient.* 1961, 32 l.

JUVIGNY: *The fight against discrimination.* 1962, 77 l.

Telling the UN story. 1963 és 1964, 166 l.

Youth and peace. 1964, 67 l.

BIBBY, C.: *L'educateur devant le racisme.* 1965, 108 l.

International understanding as an integral part of the school curriculum.

1968, 240 l.

Ez a kiadvány, különösen fontos összefoglalása az ide tartozó kérdéseknek. Az első részben a Nemzetközi Nevelésügyi Iroda által az egyes kormányokhoz intézett körkérdés válaszai találhatók, amelyekből kitűnik, hogy hol, milyen mélységben és formában tanítják a nemzetközi szervezetekről szóló ismereteket, a nemzetközi megértés ügyét, hány asszociált iskola működik, milyen a taneszközökkel, tankönyvekkel, valamint a tanerőkkel való ellátottságuk stb. A második részben 82 egyéb vélemény és hozzászólás található, amelyeket az egyes országok közöltek.

A tanuláshoz való jog és a diszkrimináció témaköréből a következő műveket említjük:

Illiteracy and human rights. 1968, 15 l.

Meeting of experts on educational methods designed to combat racial prejudice. 1968, 58 l.

Comparative study on access of girls and women to higher education. 1967, 93 l. — *Comparative study on access of girls and women to technical and vocational education.* 1968, 129 l.

FRANCOIS, L.: *The right to education.* 1969, 101 l.

Ez a broszúra áttekintést ad arról, hogy az általános emberi jogok húsz évvel ezelőtt történt meghirdetésétől kezdve napjainkig mi valósult meg ezekből az elvekből, különösen ami a tanuláshoz és a művelődéshez való jogot illeti.

Apartheid. Its effects on education, science, culture and information. 1969, 205 l.

Ez a fontos kiadvány, amely az 1967-i, majd 1968-i kiadás változatlan utánnyomása, a dél-afrikai faji megkülönböztetést ítéli el. Részletesen elemzi az oktatás minden szintjén megmutatkozó diszkriminációs gyakorlatot. Kimutatja a faji megkülönböztetés káros hatását a színes bőrűek társadalmi és gazdasági helyzetére és ezen keresztül az egész ország tudományos és kulturális fejlődésére. A „fejlődés eltérő útjai”-elmélet zsákutcába vezetett, a félelem és a gyanakvás légkörét teremtette meg az országban a fehér- és színes bőrű lakosság között.

CHABAUD, Jacqueline: *The education and advancement of women.* 1970, 155 l.

Ezt az illusztrált könyvet a Nemzetközi Nevelésügyi Évkalkulációból bocsátották ki abból a célból, hogy rámutassanak a sok országban még mindig meglévő megkülönböztetésre, amelyet az asszonyok és leányok oktatásában érvényesítenek.

Some suggestions on teaching about human rights. 1968, 155 l.

Az Emberi Jogok Nemzetközi Éve alkalmából az alap- és középfokú iskolák tantervi számára kiadott vezérfonal az emberi jogok tanításához, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának szövegével.

Students as links between cultures. 1970, 240 l.

Jelentős és fontos könyv, amely a kormányokat és a pedagógusokat kívánja segíteni a diákokra vonatkozó adatok kiértékelésében, főként abban a vonatkozásban, hogy a nemzetközi diákcsera a nemzetközi megértést, a kulturális élet fejlődését segítse elő. A kutatási programokat az Egyesült Arab Köztársaságban, Indiában és Iránban indították el, az itt nyert eredményeket is részletesen közli a kötet.

III. FELSŐFOKÚ OKTATÁS, SZAKOKTATÁS

1. A felsőfokú oktatás kérdései

A felsőoktatás formái, tartalma és módszerei a világon mindenütt átalakulóban vannak, s különösen nehéz a helyes utat megtalálni az újonnan függetlenné vált országokban. Az alapvető tanulmány:

BOWLES, F.: *The international study of university admissions. Acces to higher education.*
Vol. I. Director, s report. 1963, 212 l.
Vol. II. National studies. 648 l.

Ennek a problémakörnek afrikai vonatkozásaival foglalkozott a *The development of higher education in Africa*. 1963, 339 l. című kiadvány, amely a Tananarivóban tartott nemzetközi értekezlet anyagát foglalta össze. Az e témába vágó dél-kelet ázsiai sorozat még terjedelmesebb: *Higher education and development in South-East Asia* címmel 1967 folyamán három vastok kötet jelent meg, melyek a kérdés általános problémáit, a munkaerő-szükségletet és a nyelvi vonatkozásokat elemzik igen mélyre hatóan.

Az arab államok előbb Rabatban (*The teaching of sciences in African universities*. 1964, 112 l.), majd Bagdadban, 1968-ban foglalkoztak ezzel a kérdéssel (ED/MD/2).

Az európai felsőoktatással foglalkozó alapvető mű:

Acces to higher education in Europe. 1968, 140 l.

Accès à l'enseignement supérieur en Europe. 1968, 148 l.

Ez a kiadvány az európai UNESCO-tagállamok 1967 őszén Bécsben tartott miniszteri konferenciájának anyagát tartalmazza, emellett összehasonlító statisztikát és táblázatokat is közöl, s összefoglalja a benyújtott jelentéseket.

E témáról ismét 1968-ban Párizsban tartottak kerekasztal-értekezletet „*Round table on the nature and role of higher education in contemporary society*” címmel, az összeállított jelentés száma: ED/HIGHERED/2.

További kiadványok a felsőoktatás köréből:

Training university administrators: a programme guide. 1970.

Vezérfonal és tanácsadó az egyetemek vezetői részére.

Teaching and learning. An introduction to new methods and resources in higher education. 1970, 209 l.

Új utak és módszerek a felsőoktatásban. Fontos mű a felsőfokú oktatás új formáinak kimunkálásában, az egyes fejezetek végén gazdag bibliográfiával.

GRANDPRÉ, M. DE: *Glossaire international*. Termes d'usage courant en matière de certificats d'études secondaires et de diplômes et grandes de l'enseignement supérieur dans quarante-cinq pays. 1969, 207 l.

Összehasonlító tanulmány 45 ország adatai alapján arról, hogy milyen elnevezéseket, kifejezéseket használnak a középiskolai, felsőoktatási és egyéb iskolai végzettség, doktorátus stb. megjelölésére, a diplomák megnevezésére.

Methods of establishing equivalences between degrees and diplomas. 1970, 143 l.

E mű első része összehasonlítja Anglia, Csehszlovákia, az Egyesült Államok, Franciaország, a Német Szövetségi Köztársaság és a Szovjetunió módszereit a különböző diplomák és tudományos fokozatok elnyerése, illetőleg odaítélése terén. A második rész kísérletet tesz valamiféle egyöntetűség kialakítására, a módszerek egybehangolására.

Television for higher technical education of the employed. A first report on a pilot project in Poland. 1969, 49 l.

Ez az érdekes kiadvány azt a kísérleti programot ismerteti, amelyet az UNESCO segítségével Lengyelországban indítottak el a televízió segítségével folyó felsőfokú műszaki továbbképzés terén.

2. A természettudományok oktatása

UNESCO source book for science teaching. Manuel de l'UNESCO pour l'enseignement des sciences. 1970, 250 l.

E mű talán az UNESCO legnépszerűbb kiadványa, melyet többször adtak ki javított és bővített változatban, 1970-ben pedig már a huszonharmadik alkalommal nyomták újra! Rendkívül széles körben használatos, mert igen praktikus tanácsokat ad a természettudományi tantárgyak középiskolai és a felsőfokot előkészítő oktatására: növénytan, állattan, fizikai, kémiai, meteorológiai kísérletek, hőtan, fénytán, elektromosság stb., bőségesen illusztrálva.

A matematika, biológia, fizika, kémia, földrajz tanítására vonatkozó főbb művek:

University instructions in geology. 1965, 171 l.

A survey on the teaching of physics at universities. 1966, 396 l.

UNESCO source book for geography teaching. 1965, 254 l.

CARTWELL, E.: *New trends in chemistry teaching.* Vol. I—II. 1967 és 1969, 359, ill. 407 l.

HELLER, F.: *New trends in biology teaching.* Vol. I—II. 1967 és 1969, 298, ill. 368 l.

New trends in mathematics teaching. Vol. I—II. 1967 és 1970. 438, ill. 476 l.

KNECHT, W.: *New trends in physics teaching.* Vol. I. 1968, 271 l.

SERVAIS, W., VARGA, T.: *Teaching school mathematics.* 1970. 360 l.

Mathematics applied to physics. 1970, 610 l.

E gazdag anyagot tartalmazó, jelentős tudományos műveken kívül, számos értekezés is foglalkozott a természettudományok oktatásával. Külön kampány indult például az afrikai biológia-tanítás ügyében, amiről egy „minta-tervet” dolgoztak ki 1967-ben Párizsban, majd *UNESCO pilot project on new approaches and techniques in biology teaching in Africa* címmel szemináriumot rendeztek 1969-ben Senegalban.

Egy másik ilyen kísérleti tervről számol be az *UNESCO pilot project for chemistry teaching in Asia* címmel 1967-ben kiadott jelentés. Ide sorolhatjuk a természettudományi vagy a technikai képzéssel foglalkozó további értekezleteket is, például *International conference on the trends in the teaching of engineers.* 1969, 59 l. (SC/MD/12); *Planning meeting for UNESCO's programme in integrated science teaching.* 1969, 27 l. (SC/MD/13.). Külön nemzetközi tanácsadó bizottsága van a mezőgazdasági tudományokkal kapcsolatos oktatásügynek: *International advisory committee on agricultural education and science*, amely 1967-ben ülésezett.

1968 augusztusában Új Delhiben fontos konferenciát tartottak arról, hogy a tudomány és a technika eredményeit miként lehet az ázsiai fejlődés szolgálatába állítani. Anyaga: *Science and technology in Asian development.* 1970, 216 l.

3. Az ENSZ-szel közös vállalkozások

Az UNESCO és az ENSZ Fejlesztési Alapja közös szervezésben több fejlődő országban technikumokat és felsőfokú tanintézeteket hozott létre. Ezek működéséről külön sorozat számol be:

Directory of teacher training colleges assisted by UNDP (Special Fund) and UNESCO. 1970, 60 l.

Ez a kiadvány az ENSZ Fejlesztési Alapjának támogatását élvező tanárképző intézetek teljes jegyzékét nyújtja, legfontosabb működési adataikkal együtt. A sorozat többi tagja a címben jelzett főiskolák történetét és jelenlegi működését ismerteti:

École des arts et métiers. Beyrouth (Liban). 1968, 45 l.
École Mohammadia d'ingénieurs. Rabat (Maroc). 1967, 50 l.
École polytechnique de Téhéran. 1967, 60 l.
Institut pédagogique national de l'enseignement technique. Beyrouth (Liban). 1969, 60 l.
Thonburi Technical Institute. Thaïland. 1969, 51 l.
Training Institute for Secondary School Teachers. Oundurman (Sudan) 1969, 53 l.
Chittagong Polytechnic Institute East Pakistan. 1969, 43 l.
College of Engineering Technology. Bagdad. 1970, 29 l.

5. A társadalomtudományok oktatása

Több könyvsorozat foglalkozik e szerteágazó témakörrel.

The university teaching of social sciences.

Les sciences sociales dans l'enseignement supérieur.

Ebben a sorozatban 1954—1962 között 19 kis kötet jelent meg, melyek a következő diszciplínák oktatásáról adtak általános tájékoztatást: közgazdaság, jog, nemzetközi kapcsolatok, politikai tudományok, kriminológia, demográfia, statisztika, közigazgatás, ipari szociológia. (Egy külön kis kiadvány, *The social sciences in secondary schools* címmel a társadalomtudományok középiskolai oktatásával foglalkozott.)

Teaching in the social sciences.

L'enseignement des sciences sociales.

Ez a sorozat 1953-tól 1956-ig négy kötetet jelentetett meg, melyben a franciaországi, angliai, indiai és USA-beli oktatási rendszert ismertették a társadalomtudományok oktatása szempontjából, majd több éven át szünetelt. Nemrégiben jelent meg két újabb kiadvány, címlapjukon az előbbi és az utóbbi sorozat címét egyaránt viselve:

The university teaching of social sciences. International law. 1967, 153 l.

Les sciences sociales dans l'enseignement supérieur. Droit international. 1967, 168 l.

The teaching of the social sciences in higher technical education. 1968, 165 l.

Les sciences sociales dans l'enseignement technique supérieur. 1967, 183 ol.

Az egyik kiadvány a nemzetközi jog oktatási rendszerét ismerteti, a másik a felsőfokú társadalomtudományi oktatás szakiskoláit sorolja fel, néhány kiemelt országban.

5. Szakoktatás

Az oktatás szintjétől függetlenül megemlítünk néhány kiadványt az oktatás néhány speciális területéről:

Modern languages at general secondary schools. 1964, 189 l.

Warren: Vocational and technical education. 1967, 222 l.

L'enseignement technique et professionnel. 1968, 242 l.

Ez utóbbi fontos tanulmány 10 ország szakmunkásképzéséről ad összehasonlítást. Az egészségügyi oktatással foglalkoznak az alábbi könyvek:

Turner, C. E.: UNESCO source book: planning for health education in schools. 1966, 157 l.

Turner, E. C.: *L'éducation sanitaire à l'école*. 1966, 149 l.
Health education in primary schools. 1967, 188 l.
Újságíró-képzésre vonatkozó brosúra:
Professional training for mass communication. 1965, 46 l.

IV. AZ OKTATÁS TERVEZÉSE

Az utóbbi években előtérbe került az UNESCO tevékenységében az oktatás és a nevelés tervezésének problémaköre, különös tekintettel a fejlődő országokra. A gazdasági és társadalmi fejlődés elképzelhetetlen az oktatás kiépítésének tervszerűsége nélkül, ehhez viszont szakszerűen fel kell mérni a rendelkezésre álló személyi és anyagi erőket, s mindezek ismeretében kell kialakítani a programokat.

Néhány korábbi mű:

Readings in the economics of education. Textes choisis sur l'économie de l'éducation. 1958, 945 l.

Ez a hatalmas kötet gazdasági vonatkozású cikkek nemzetközi szerkesztőbizottság által kiválasztott gyűjteménye. A közgazdászok által írt tanulmányok a gazdasági élet és az oktatás-nevelés közötti összefüggésekkel foglalkoznak, és azt vizsgálják, hogy a gazdasági tényezők miként befolyásolják az országok kulturális életét.

Economic and social aspects of educational planning. 1964, 264 l.

Les aspects économiques et sociaux de la planification de l'éducation. 1965, 331 l.

A kötet tartalma: a nemzeti fejlődés és a nevelésügy összefüggései, az ezzel kapcsolatos munkaerőszükséglet, a vonatkozó statisztikai analízis.

Problems and strategies of educational planning. 1965, 117 l.

Ez a kiadvány már az UNESCO által létrehozott International Institute for Educational Planning gondozásában jelent meg és az 1964-ben Párizsban tartott szeminárium anyagát tartalmazta, amelyen a latin-amerikai országok nevelés-tervezési tapasztalatait vitatták meg.

Educational Planning: a bibliography. 1964, 131 l.

Ez a kiadvány már többszáz olyan dokumentumot és kiadványt sorolt fel, amelyek a nevelés tervezésével foglalkoznak. A nevelés tervezése ügyében az UNESCO 1965-ben és 1966-ban értekezletre hívta össze az egyes régiók oktatásügyi minisztereit, a tárgyalások anyagát közre is adta: az ázsiai államok bangkoki értekezletéről az ED/222, az arab államok Tripoliban tartott konferenciájáról az ED/223, a latin-amerikai államok buenos-airesi értekezletéről az ED/225. sz. dokumentum számol be.

Educational planning: an inventory of major research needs. 1965, 53 l.

E könyv néhány vezető szakember fejtegetéseit közli arról, hogy melyek a nevelésügyi tervezés legfontosabb területei, ahol a kutatásokat erőteljesen folytatni kell.

Progress report. International Institute for Educational planning. 1963—1967. 1967, 31 l.

A párizsi Nemzetközi Nevelésügyi Intézet első öt évének mérlege.

1967-ben elsősorban az audio-vizuális eszközök alkalmazásának ügye került előtérbe és ezért számos olyan kiadványt tettek közzé, amelyek az új módszereket kívánták megismertetni az oktatás tervezőivel:

The new media: memo to educational planners. 1967, 175 l.

New educational media in action: case studies for planners. Vol. I—III. 1967, 203, 226, 198 l.

Ez a háromkötetes munka az új audio-vizuális eszközök működését mutatja be: a televízió felhasználása Samoában, az Egyesült Államok egyik kísérleti iskolájában, rádiós és televíziós oktatás Thaiföldön, Indiában, Ausztráliában, Latint-Amerika és a fekete Afrika néhány országában, valamint Olaszországban. A kötet beszámol a rádiós levelező oktatás japán eredményeiről, hasonló módszerekről az Egyesült Államokban, Hondurasban, Újzéländban. Mindezekre a módszerekre tanácsokat ad és kifejti a szervezés helyes útjait, a várható költségeket, s mindezek nyomán a várható nevelésügyi eredményeket.

Educational planning in the USSR. 1968, 295 l.

A Szovjetunió 50 éves nevelés-szervezési tapasztalatainak összefoglalása, figyelemmel az általános gazdasági és társadalmi fejlettségre. A kötet szovjet szerzők munkája, amelyhez más szakértők is hozzászóltak.

Manpower aspects of educational planning. 1968, 265 l.

A munkaerőtervezés vezető szakértői a jövő három fő területét kutatják: az értelmiség számára adódó munkaalkalmak lehetőségeit és arányait; a nevelésügyi szerepét a falusi életben és a mezőgazdaságban; a rendelkezésre álló munkaerők felhasználását a fejlődő államokban.

CHESWAS, J. D.: *Methodologies of educational planning for developing countries.* Vol. I—II. 1968, 106, 84 l.

Részletes, statisztikai táblázatokkal ellátott módszertani útmutató az oktatás megtervezéséhez a fejlődő országokban (iskolaszervezet, tanulók, tanerők, taneszközök száma, arányai, ütemezése stb.).

BEEBY, C. E.: *Qualitative aspects of educational planning.* 1969, 302 l.

A Nevelésügyi Tervezés Nemzetközi Intézete által összehívott szakértői értekezlet anyaga: a nevelésügy és a gazdaságosság összefüggései, a pedagógia minőségi és mennyiségi tényezőinek szociológiai vonatkozásai, a problémák és a megoldások bemutatása az indiai középfokú és a szovjet felsőfokú műszaki képzés példáján keresztül.

Educational planning. A world survey of problems and prospects. 1970, 195 l.

Az UNESCO által 1968 augusztusában összehívott nemzetközi nevelésügyi konferencia három fő témáját tárgyaló mű: a nevelésügyi tervezés terén adódó problémák és irányzatok vizsgálata; az oktatásügyi terv elkészítése; az oktatásügyi terv végrehajtása.

PLATT, W. J.: *Research for educational planning: notes on emergent needs.* 1970, 67 l.

Az oktatás-tervezés sürgős problémáinak vizsgálata és javaslatok a legjobbnak tartott megoldásokra és követendő irányokra.

Fundamentals of educational planning.

Principes de la planification de l'éducation.

Ezzel a sorozattímmel eddig 13 broszúra jelent meg, amelyekben a szerzők a szervezés és tervezés egy-egy részkérdését tárgyalják, elsősorban a fejlődő országok szükségleteire való tekintettel:

1. HARBISON, F.: *Educational planning and human resource development*. 1967, 34 l.
2. ANDERSON, A.: *The social context of educational planning*. 1967, 35 l.
3. GRIFFITHS, V. L.: *The problems of rural education*. 1968, 38 l.
4. CURLE, A.: *Educational planning: the adviser's role*. 1968, 28 l.
5. POIGNANT, R.: *The relation of educational plans to economic and social planning*. 1969, 51 l.
6. BEEBY, C. E.: *Planning and the educational administrator*. 1969, 36 l.
7. VAIZAEBY, J., CHESSWASS, J. D.: *The costing of educational plans*. 1969, 63 l.
8. TA NGOC CHAU: *Demographic aspects of educational planning*. 1969, 83 l.
9. HALLAK, J.: *The analysis of educational costs and expenditure*. 1969, 69 l.
10. CURLE, A.: *The professional identity of the educational planner*. 1969, 49 l.
11. RUSCOE, G. C.: *The conditions for success in educational planning*. 1969, 46 l.
12. COOMBS, P. H.: *What is educational planning?* 1970, 61 l.
13. WOODHALL, M.: *Cost-benefit analysis in educational planning*. 1970, 49 l.

Egy következő sorozat szintén az oktatás megszervezésének kérdéseivel foglalkozik, de kizárólag az afrikai országok vonatkozásában:

African research monographs.

Monographies africaines.

Eddig 16 füzet jelent meg e sorozatcím alatt, részben angolul, részben franciául, részben mindkét nyelven. Részletes felsorolás helyett csak néhány példát: a nevelés tervezése Ugandában, Nigériában, Tanzániában; összefoglaló helyzetkép a volt Francia Afrika országainak nevelésügyi költségvetéséről, felnőttoktatás Senegalban, a kívülről kapott segítség és a belső oktatási szervezés integrációja Nigériában stb.

Educational development in Africa. Vol. I—III. 1969, 306, 304, 182 l.
Részletes és átfogó áttekintés az egész afrikai oktatási és nevelési helyzetről. Az első kötet a tervezési fázist, a második a beruházási és finanszírozási szakaszt, a harmadik pedig, magát a megvalósítást tárgyalja.

V. PEDAGÓGIAI MÓDSZERTAN

DOTTRENS, R.: *Eduquer et instruire*. 1966, 368 l.

Tartalma: A gyermek személyiségének kialakítása, az intelligencia, a felfogóképesség, érdeklődés, kíváncsiság fejlesztése. Az anyanyelv, az írás-olvasás, az alapfokú számtan tanítása, környezet- és világismeret, erkölcsi alapok, testnevelés.

The organization of educational research. 1966, 171 l.

L'organisation de la recherche pédagogique. 1966, 184 l.

Az 1966. évi 29. genfi Nemzetközi Oktatásügyi Konferencia egyik tárgyalási anyaga: a pedagógiai kutatások jelenlegi helyzete 48 országban összehasonlító tanulmányokban feldolgozva, hozzácsatolva a jelentősebb pedagógiai kutatóintézetek jegyzéke.

ERDŐS, R. F.: *Teaching by correspondence*. 1967, 218 l.

A levelező oktatás kézikönyve: módszertani tanulmányok, szervezési-felszerelési kérdések, különös tekintettel a fejlődő országokra. A függelékben gazdag példanyag, különféle típusú kurzusok, a levelező oktatást bevezető szervek jegyzéke.

Seminar on programmed instruction. 1968, 39 l.

Stage d'études sur l'enseignement programmé. 1968, 42 l.

Jelentés a programozott oktatás kérdéseiről 1968 nyarán Várnában tartott nemzetközi szemináriumról.

The study environment in school. Research in comparative education. 1968, 187 l.

L'étude du milieu a l'école. Recherche d'éducation comparée. 1968, 191 ol.

Összehasonlító tanulmány, majd az egyes országok helyzetképe a környezet-ismeret-oktatás rendszereiről és módszereiről. A 31. Nemzetközi Oktatásügyi Konferencia egyik témája volt ez.

V. FOLYÓIRATOK

Az UNESCO nevelés- és oktatásügyi folyóirat kiadásában nem tapasztalható olyan folyamatosság, mint könyvkiadó tevékenységében: egyetlen olyan pedagógiai orgánuma sincs, amely az UNESCO megalapításától kezdve máig, megszakítás nélkül megjelent volna.

Education abstracts — Revue analytique de l'éducation.

Ez a folyóirat 1949—1960 között havonta, 1961 óta negyedévenként jelent meg, végül 1964-ben megszűnt. Az 1956. évi, tehát XI. évfolyamtól kezdve az egyes számok egészen az 1964. évi, tehát XVI. évfolyam 4. számáig a pedagógia, az oktatás- és nevelésügy, a népművelés és a közművelődés egy-egy speciális témakörével foglalkoztak. Több számban ismertették egy-egy ország oktatásügyét, másokban a tankönyvírás, a tanerők helyzete, bizonyos tantárgyak tanítási módszerei, a felnőttoktatás és iskolán kívüli oktatás problémái, a mezőgazdasági alapkutatás, az egészségügyi tantárgyak oktatási kérdései kerültek tárgyalásra. A 16 kötetnyi folyóirat számos olyan tanulmányt tartalmaz, amelyek ma is használhatók, vagy legalábbis kiindulási alapul szolgálhatnak a kutatók számára.

International journal of adult and youth education. — Revue internationale de l'éducation des adultes et de la jeunesse.

Ez a folyóirat ugyancsak 1949-ben indult, s szintén 1964-ben szűnt meg, összesen 16 évfolyama jelent meg, külön angol és francia kiadásban, mindvégig negyedévenként. Egy-egy száma több tanulmányt közölt, rendszerint közös téma köré csoportosítva. A hangsúly a népművelésen volt, szemben a másik folyóirattal, amely inkább a közoktatásra fordította olvasói figyelmét. A legtöbb cikk azt a célt szolgálta, hogy a fejlett országok népművelési tapasztalatait és módszereit hogyan lehet a világ többi részén meghonosítani.

Prospects in education.

Perspectives de l'éducation.

Ez az új negyedéves, angol és francia kiadásban megjelenő folyóirat 1969-ben indult, de a két első számot próbaszámnak tekintették, és így a kötetsszámozás csak 1970-ben kezdődött. Egy-egy szám tanulmányai két csoportra oszlanak: az elsőben átfogó témákat találunk, amelyek a nevelés szervezésének, igazgatásának és az oktatásügyi politikának elvi problémáit taglalják, illetőleg azt, hogy mindezek hogyan hatnak a tanítási gyakorlatra. A második csoportban egy-egy

pedagógiai módszer, vagy egy-egy tantárgy esetében alkalmazott konkrét megoldások kerülnek bemutatásra.

Bulletin of the International Bureau of Education — Bulletin du Bureau International de l'Éducation.

A genfi Nemzetközi Nevelésügyi Iroda folyóirata, negyedévenként jelenik meg angol és francia kiadásokban. Főleg annotációkat közöl az Irodához beérkező különféle oktatásügyi munkálatokról. Újabban ezt a folyóiratot is az UNESCO terjeszti.

Összeállította: GOMBOCZ ISTVÁN